

DISPUTATIO III.

UTRUM JURAMENTUM CONFIRMET CONTRACTUS,
quibus adjicitur?

POSTQUAM contractuum formam, consensum, scilicet, explanavimus: qualiterque ex metu, errore, & dolo extortum illos irritate statuimus, ad cautionem juratoriam gradum facimus; disquirimusque, An contractus exteroqui invalidos, validos reddat, in irremotum firmet, ac roboret? Quæ sanè difficultas inter principes, gravioresque hujusce tractatus inter Canonistas, Juristas, ac Theologos insurgit.

SECTIO I.
NOTATU DIGNA AD
questionis intelligentiam præmittuntur: referunturque sententia.

INOTO primò, quod contractus alii sunt validi, tam jure naturali, quam humano, qui subinde obligationem, tam naturalem, quam civilem inducunt, irrevocabilesque sunt: ut emptio, donatio, & ceteri, qui inter majores sui juris celebrantur de rebus omnino suis: Alii sunt naturaliter, & civiliter validi, sed non firmi: quia veniunt annullandi: ut contractus

metu gravi injuste incuso initii; & contractus Minorum cum auctoritate Tutorum celebrati, qui beneficio restitutionis in integrum possunt rescindi. Alii sunt prorsus nulli, tam jure naturali, quam humano; talis est contractus usurarius. Alii sunt jure naturali validi; sed jure civili statim nulli: suntque in duplici differentia: primò etenim jus humanum ita irritat aliquos contractus, ut auferat solum obligationem civilem, & reliquat naturalem; tales sunt nonnulli contractus Minorum, de quibus postea: Secundò ita jus humanum annullat aliquos con-

tract.

Disp. III. Utrum juramentum confirmet contractus, &c. 151
tractus, ut simul obligationem naturalem, & civilem casset: ut in aliis contractibus Minorum evenit. Insuper ex contractibus jure humano nullis, alii irritati sunt ob bonum commune, alii ob bonum privatum, ut ex dicendis constabit.

2 Differentia hucusque inter contractus explanata, alia via potest aperiri: nimirum, in ordine ad forum animæ. Alii namque contractus sunt validi, & liciti; ut emptio, & venditio, donatio, & alii celebrati à personis sui juris, de rebus suis, & juxta solemnitates à jure requiritas. Alii sunt validi, sed illiciti, ut matrimonium contractum cum impedimento aliquo solum impediendo. Alii sunt liciti, sed nulli; ut contractus Pupilli, & Minoris non authorati Tutore. Alii denique sunt illiciti, & nulli, ut matrimonium contractum scienter cum aliquo impedimento dirimente utriusque contrahentis: ut si uterque sciat impedimentum dirimens, aut rem venditam esse furtivam; vel potest esse licitus ex parte unius, & illicitus ex parte alterius; ut contractus usurarius, dolo gravi, aut metu injuste incuso, & sic de aliis.

3 Notò secundò: Cautiones adhiberi solitas contractibus esse omnino quatuor: nimirum juratoriam, fidejussoriam, pig-

noratiam, seu hypothecariam, & promissoriam, subincluditur pactum legis commissoria, & stipulatio pœnalis: nunc igitur de cautione juratoria agimus pro qua sciendum est: juramentum prout ad præsens attinet, esse triplex: primum est delatorium, quod ex petitione litigantium, vel auctoritate Judicis desertur ad decisionem litis: hujus juramenti auctoritas, & vis talis est in jure, ut plus firmet decisionem, quam ipsa sententia Judicis. Secundum assertorium, quo scilicet sanctè affirmatur rem esse, vel fuisse; & in hoc tanquam in genere continetur delatorium. Tertium est promissorium, elique promissio sub juramento concepta aliquo præstandi, seu exequendi. Ex quo inferitur, dupliciter posse contractum juramento vallari; primò in ipso fieri contractus, nimirum, si contrahens ibi juret, se habere veram voluntatem contrahendi; & hoc est juramentum assertorium. Secundò, si postquam contractus celebratus est, juret se servaturum illum, nullamque in posterum circa illum litem moturum: in præsentem ergo præcipuum dubium ad secundum juramentum devolvitur.

4 Notò tertio, & præcipue: Non esse idem in præsentem, juramentum promissorium

rium esse validum, & obligatorium, ac esse confirmatorium contractus. Hæc enim diversissima sunt: nam juramentum esse obligatorium, est, teneri jurantem ex Religione, & reverentia Deo debitâ ad servandum id, quod jurejurando promissit. At esse confirmatorium contractus, est, ita validare contractum, ut inducat obligationem justitiæ commutativæ. Ita ut duplex ex tunc obligatio ex contractu emergat, alia ex virtute Religionis in ordine ad Deum, alia ex virtute justitiæ commutativæ in ordine ad proximum.

5 Undè Doctores primæ notæ, tum Juristæ, tum Theologi, ut Guierrez in *Authent. sacramen. puber. à num. 18. & de juram. 1. part. cap. 53.* Covarr. de *Pactis, 2. part. §. 1.* Sanchez *lib. 1. de Sponsal. disput. 32. numer. 2.* Vazquez *cap. 3. dubio 2.* Palao de *juram. tract. 14. disput. 2. punct. 9. §. 1. & alii*, discrimina plurima, & quidem maximi momenti animadvertunt inter juramentum præcisè validum, & juramentum confirmatorium. Prima differentia est, quod validum inducit solum obligationem ad Deum, & Religionis; confirmatorium duplicem obligationem parit, nempe ad Deum, & justitiæ commutativæ quoad hominem. Se-

cunda, quod ex juramento non confirmatorio ille, in cujus favorem juratum fuit, non potest agere in judicio, cum nullam actionem ex tali juramento consequatur; nam actio fundatur in jure acquisito, ex §. 1. *Infit. de Actionibus*; ex juramento autem confirmatorio jus contractenti acquiritur, & sic potest in judicio adversus jurantem contendere.

6 Tertium discrimen est: quod juramentum non confirmatorium extinguitur obtemperata relaxatione à Prælato; confirmatorium verò obligat, etiam si à Prælato relaxetur; donec ab alio contrahente remittatur; propter obligationem justitiæ ipsi competentè. Quartum, quod juramentum non confirmatorium impletur momentaneâ solutione, qua posita potest jurans statim repetere, & recuperare solum, cum nullum jus fuerit tertio acquisitum, & solutio solum fuisset facta ob reverentiam Sacramenti, ut constat ex *cap. ad Audientiam de his que vi*, & aliis post exponendis; cæterum in confirmatorio non conceditur, nec tenet repetitio post solutionem. Quintum, quod jus jurandum non confirmatorium, cum sit personale, non transmittitur ejus obligatio ad hæredes jurantis, sed eodem modo cum jurante conspeliatur;

aff

aff obligatio ex juramento confirmatorio, cum sit realis, ad hæredes transit. Ex quibus patet, quem ineptè, aliqui, quos recenset, & in quos acriter invenitur, P. Vazquez *cap. 3. supra allegato, dubio 2.* questionem hanc nullius momenti esse, indignamque ut à viris literaturâ præditis exagitetur, audacter nimis effugiunt, ac rudentur: non animadvertentes tot, tam gravia discrimina inter obligationem puræ Religionis ex juramento non confirmatorio, & obligationem ex justitiâ ex confirmatorio emergentia.

7 Notò quartò: Quòd contractus potest esse illicitus, vel ex parte utrius contrahentis, ut jam monuimus, vel ex parte solius jurantis, & tunc certum est apud omnes, juramentum nedum non confirmare contractum, verum etiam neque obligatorium esse quoad Deum; juramentum siquidem, ut jura conclamant, non est obligatorium contra bonos mores præstitum, neque esse potest iniquitatis vinculum. Ast si contractus non sit illicitus ex parte jurantis, sed solum ex parte illius in cujus favorem fit juramentum: certum est, tunc juramentum non confirmare contractum; sed illius obligationi fieri satis momentaneâ solutione; ita ut statim solvens possit repetere solum; ut ex-

nit in contractu usurario, constatque ex *cap. Debitores de jure jurando*. Undè tota questio solum exagitur; dum contractus juratus nullam turpitudinem secum affert, neque ex parte jurantis, neque ex parte alterius contrahentis.

8 Notò quintò: Certum esse, quod si jus non solum irritet contractum, sed etiam juramentum cadens supra ipsum contractum, tunc tale juramentum nullam obligationem inducit, adhuc ex Religione. Sic renuntiatio facta à Novicio etiam jurata nequiquam obligat, ex Trident. *Sess. 5. cap. 16. de Regularibus*, nisi sub certis conditionibus inibi expressis. Infuper non obligat juramentum adhuc ex Religione, quando non fit per modum voti, sed alicui homini, qui non dum illum accepit, neque per se, neque per alium; & ratio est, quia juramentum adjectum promissioni sequitur naturam ipsius promissionis; promissio autem non acceptata nequiquam obligat, ut tenet melior sententia communiorque in tractatu de *Promissione*; subindeque potest juramentum, tunc revocari, sicut ipsa promissio non dum manifestata Undè questio præfens hos duos eventus hic explicatos excludit.

9 Notò sextò: Valdè con-

M 103

troverſum eſſe apud DD. utrum Princeps ſæcularis poſſit ſua lege impedire, ne ex juramento aliqua conſurgat obligatio irritando actum, & conſenſum jurantis? Quo in puncto aliqui, quos relatos ſequitur Diana tom. 1. tract. 2. de Immunitate, reſoluit. 113. omnino negant; quia juramentum, cum ſit vinculum ſpirituale ad Religionem pertinens, proſuſ excedit poteſtatem Principis ſæcularis. Alii verò affirmant, ut Gutierr. ubi ſuprà de Jurament. Acevedo, Barboſa, PP. Vazquez cap. 3. de Teſtamentis, dubio 2. Sanch. lib. 3. in Decalog. cap. 22. num. 6. Laiman, & alii. Alii demum cenſent, Principem ſaicum nullo modo poſſe impedire obligationem Religionis ex juramento ortam; bene verò obligationem civilem, & juſtitie commutative annullando contractum in ratione contractus: quia obligatio ex Religione eſt omnino ſpirituale, & nullo modo ſubjecta poteſtati merè temporali, qualiter ſubjicitur obligatio civilis, ita cenſent Petrus Barboſa in lib. 1. part. 1. à numero. 70. ff. Solutio matrim. Covarrub. de Pactis, 2. part. §. 1. num. 8. Eximius D. P. Suarez tom. 2. de Religione, tract. 5. lib. 2. cap. 38. num. 15. Lugo diſta diſput. 22. ſect. 8. num. 345. Quibus aditipulatur me arbitror,

tum propter rationem jam inſinuatam, tum propter textus Canonicos, & Civiles mox extricandos.

10 His præmiſiſ, Doctorum ſententia quam plurimè reſententur, quas diverſis limitationibus, & ſublimitationibus adeo implicat, confunduntque, ut laborioſum nimis, atque, implexum ſit illas referre: celeberrimos expendam. Primà igitur tueretur: Juramentum confirmare omnes omnino contractus jure civili irritos, etiam illos, quibus jus civile obligationem naturalem impedit, dummodò non interveniat turpitudine ex parte creditoris. Ita Gutierr. de Jurament. 1. part. cap. 40. num. 3. & Authentica Sacram. Puber. à numero. 10. PP. Sanch. lib. 3. Summ. cap. 12. num. 11. Molina tom. 1. diſput. 149. & tom. 2. diſput. 515. Rebellus part. 2. de Juſtit. lib. 2. quaſt. 9. num. 12. & plures; præſertim apud P. Sanch. Authores tamen hujus ſententia etiam inter ſe diſcrepant; aliqui enim quos reſert P. Sanch. 6. de Matrimon. diſput. 38. numer. 5. probabileque ipſe reputat, tenent, contractus etiam impuberum juramento confirmari. Alii autem, quos reſert, & ſequitur ipſe P. Sanch. ibidem numero. 16. cenſent, ſolos contractus puberum juramento firmari.

11 Secunda ſententia defendit, contractus, qui ita invalidi ſunt jure civili, ut ne quidem naturalem obligationem pariunt, non firmari, juramento; confirmari tamen, ſi ſint ex illis, qui naturalem obligationem relinquunt, ſolumque civilem extingunt. Ita plures Jurif. & ex noſtris PP. Leſius lib. 2. de Juſtit. & jure, cap. 17. dub. 5. num. 56. Exira. Suarez 2. de Jurament. cap. 29. à num. 3. Rebell. & alii plures. Tertia eſt P. Azòr tom. 1. lib. 11. cap. 7. quaſt. 1. ſtatuentis, contractus irritos jure civili omnes juramento firmari, irritos verò jure Canonico nullos adjectione juramenti validari. Quarta propugnat, nullum contractum jure irritum firmari juramento, exceptis alienatione fundi dotalis, & renuntiationis legitime. Ita acutiſſimus Antonius Faber de Error. Pragmatic. errore 41. cap. 5. & P. Palao part. 3. tract. 14. de Juram. diſput. 2. punct. 9. num. 4. ubi ſatetur ſe compulſum deciſione expreſſa juris viam hanc opinandi arripuiſſe. Quinta demum, omniſis aliis; ſtabilit, nullum omnino contractum juramento firmari, ſed ſolùm obligationem ex Religione, & quoad Deum juramentum inducere. Sic plures Jurif. & Canonif. apud P. Sanch. ubi ſuprà num. 8. quibus ſubſcribit P. Tamburinus lib. 3.

in Decal. cap. 3. §. 6. ubi licè breviter, optime tamen ſententiam hanc tueretur, inſuper Baſilius Legionenſis lib. 12. de Sponſal. cap. 8. num. 43. & nobiliſſimi Recentiores in M. S. illamque probabiliſſimam arbitrantur PP. Suar. Vazquez, & Palao.

SECTIO II, TRADITUR NOSTRA ſententia.

12 DICO primò: Nullus omnino contractus, vel jure naturali, vel jure poſitivo irritus, confirmatur juramento, ita ut obligationem civilem pariatur, ſed ſolùm inducit obligationem Religionis, que tota eſt ad Deum. Concluſionem hanc præ aliis tutandam amplector, tum propter rationes, quibus innititur, quibus perpoſitis eam probabiliſſimam reputant duo pro decem millibus, nimirum PP. Suarez, & Sanch. atque in rebus Moralibus, & Juſtiſis nulli ſecundus, P. Palao, qui ubi ſuprà §. 3. num. 4. planè teſtatur, illam probabiliſſimam eſſe, in eamque ſe nimis propendiffe; tum etiam, quia hæc ſolùm concluſione, vicantur innumere limitationes, ac ſublimitationes, quibus aliæ ſententia & ſcatent, & obſcurantur.

13 Probatur ergo primò concluſio. Juramentum ex na-

turâ suâ, ex suisque intrinsicis prædicatis non habet vim confirmativam contractûs, ut faterentur omnes adversarii, cum PP. Suarez lib. 2. de Jurament. cap. 28. num. 3. Sanchez. 3. Summa, cap. 12. num. 3. Lugo disput. 22. sect. 8. num. 198. Palao ubi supra 52. & Gutierrez. locis supra allegatis. Et ratio est evidens: nam cum juramentum ex se solum sit invocatio Dei in testimonium alicujus veritatis, nullo modo habet ex naturâ suâ inducere obligationem ex iustitia, nec irritare jura positiva, nec habilitare personas alias inhabiles ad contrahendum; quæ omnia debebant inesse naturæ juramenti; ut contractus cæteroque infirmos roboraret: atque neque ex jure positivo habet juramentum vim confirmativam alicujus contractûs alioquin infirmus: ergo nullum confirmat. Minoris hujus potior probatio ex solutione argumentorum patet.

14 Probatur insuper: Juramentum non habet hanc vim confirmativam contractûs neque à jure civili, neque à Religio, neque à Canonico: ergo illam non habet à jure. Probatur antecedens quoad jus Cæsarum. Jus universaliter decernens, juramentum quoddamque adjectum contractui invalido nullius esse momenti, non

esse admittendum, nec servandum, nequit tribuere juramentum vim confirmativam contractûs; ut est evidens; sed jus Cæsarum decernit juramentum adjectum contractui invalido esse nullius momenti, non esse admittendum, nec servandum: ergo, &c. Probatur minor, ex leg. Non dubium 5. Cod. de Legibus. Ubi Imperator Theodosius postquam irritavit contractus contra leges initos, concludit: Secundum itaque prædictam regulam, quâ ubicumque non servari factum lege prohibente censuimus, certum est, neque stipulationem hujusmodi tenere, nec mandatum ullius esse momenti, neque Sacramentum admitti.

15 Hoc ipsum habetur, leg. Juris gentium 7. §. Si paciscat, ff. de Pactis. Ubi Ulpianus ait: Quoties pactum à jure communi remotum est; servari hoc, non oportet, nec legatum, nec jus jurandum de hoc adictum, ne quis agat, servandum est. Item in leg. Siquis inquilinus, §. fin. ff. de Pactis. Ubi deciditur: Divi Severus, & Antoninus rescripserunt, jus jurandum contra vim legum, & auctoritatem juris in testamento scriptum nullius esse momenti. Idem habetur leg. Siquis pro eo 56. ff. de Fidejussor. & aliis pluribus: ergo jus civile decidit, juramentum adjectum contractui

tui aliâs nulli, non esse servandum: ergo nequit statuere, quod servetur contractus alioquin nullus, si adjiciatur juramentum.

16 Respondent adversarii, leges has correctas esse jure noviore Authenticorum, & Codicis: nempe per Authent. Sacramenta puerum, Cod. si adversus venditionem, & leg. Si minor, Cod. eodem titulo. Quarum verba in solutione argumentorum commodius dabimus: in quibus legibus Imperatores aperte præcipiunt, juramenta circa contractus cæteroque invalidos omnino servanda esse: cum ergo Authenticum, Sacramenta puerum, editum fuerit à Federico Secundo Imperatore, quem multis sæculis præcessit Author legis Non dubium: perspicuum est, talem legem correctam esse per dictum Authenticum: Ita respondent PP. Sanchez, & Lugo, plurimique post illos.

17 Impugnatur 1: Quia admissio, præallegatum Authenticum esse posterius omnibus legibus à nobis in probationem conclusionis adductis; adhuc nihil contra conclusionem nostram facit: cum intelligi possit, & debeat, de obligatione solum ex Religione, ut solutione argumentum planum fiet. Impugnatur 2. Quia prædictum Authent. & leg. Si minor, Cod. Si adversus venditionem, loquuntur de contractibus in se

validis independenter à juramento, ut infra ostendetur.

18 Respondent 2. præallegatam legem Non dubium, loquitur de contractibus reprobatis à jure, eo quod, vel continentur turpitudinem accipientis, (verba sunt Card. de Lugo) vel sint contra bonum commune, de quibus non loquimur; nec illos dicitur juramento confirmari, quod ex contextu ejusdem legis colligitur. Hucusque Card. & P. Sanchez.

19 Profecto admiratione dignum est peritissimos hos Doctores, qui inter Principes Theojuristas maximo jure ab omnibus suscipiuntur, ac recensentur; solutionem hanc usurpasse, quæ non solum inefficax, sed adversa, omninoque opposita litteræ legis Non dubium statim evincitur perfectâ solum litterâ ipsius legis. Ait enim Theodosius: Nullum pactum, nullam conventionem, nullum contractum inter eos videri volumus subsistentem, qui contrahunt lege contrahere prohibente, quod ad omnes etiam legum interpretationes tam veteres, quam novellas trahi; generaliter imperamus, ut legislatori, quod fieri non vult, tantum prohibuisse sufficiat. Cætera quasi expressa ex legis littera voluntate colligere; hoc est, ut ea, quæ lege fieri prohibentur, si fuerint facta, non solum inutilia, sed

sed pro infectis etiam habeantur, licet legislator, fieri prohibuerit tantum, nec specialiter dixerit, inutile esse debere, quod factum est; sed etsi, quod fuerit subsequutum ex eo, vel ob id, quod interdicens lege factum est, illud quoque casum, atque inutile esse precipimus secundum itaque predictam regulam, qua ubicumque non servari factum lege prohibente censuimus, certum est, neque stipulationem hujusmodi tenere, nec mandatum ullius esse momenti, neque Sacramentum admitti. Hucusque concepta verba legis in qua universaliter de omnibus omnino pactis, mandatis, stipulationibus, & actionibus factis contra quamcumque legem, & voluntatem prohibicivam Principum deciditur, nullius esse momenti, nec Religionis Sacramentum super illis admitti. Ubi ergo sunt verba, ex quibus colligitur, legem loqui solum de contractibus, aut turpitudine infectis, aut bono publico noxiis, & adversos: cum potius adeo generale sit hujus legis injunctum, ut non solum de lege expresse irritante actum, verum etiam de legibus mere prohibicivis, quaecumque illæ sint, perspicuis terminis agat.

20 Probatur jam illud antecedens quoad jus Regium:

Idco jure municipali nostro, juramentum haberet robur firmandi contractus ceteroquin invalidos, quia id decisum esset leg. 6. tit. 19. partis. 6. Quod concordantibus, in quibus loquendo de omnibus contractibus juratis, precipitur: *Que se debe guardar la jura.* Atqui hæc lex facta, superque intelligitur, & ejus observantia, & sensus salvi consistunt, si intelligatur de obligatione ex Religione, ut perjuria vitentur; ut in argumentorum solutione dicitur: ergo ex jure Regio nihil contra conclusionem nostram evincitur. Ceterum cum major adversariorum pars ingenè satisfactur, decisiones juris civilis in hoc puncto parum negotii facessere pro confirmatione contractus à juramento proveniente, nobiscumque manus quoad hoc amicabile nexu jungant; ad jus Canonicum controversia tota devolvitur: in quo pluries videtur aperte decerni contractus à jure reprobatos adjecta Sacramenti Religione omnino firmari; subindeque nullam vim jam habere præ allegatas leges juris civilis.

21 Impugnatur primò: Correctio legum, jurisque antiqui non est intrudenda, nisi apertissimè coniter, ut habetur cap. 1. & 2. de Novi operis nuntiatione, sextque Authorum om-

nium

nium sententia: atqui non datur apertum jus derogans, aut corrigens jus antiquum irritans contractus etiam juratos: ergo non est intrudenda talis correctio. Minor probatur: Textus omnes, quibus adversarii ex jure Canonico innituntur; interpretari possunt solide, & absque ulla vi, aut coactione de sola obligatione Religionis, ut solutione illorum postea danda planum fiet: ergo non sunt extorquendi ad alium sensum, ex quo oriatur correctio juris.

22 Promovetur, & retegitur alià vi præcedens ratio: Congruentius, juri que conformis est, asserere, textus ab adversariis allegatos pro confirmatione, contractus invalidi loqui solum de obligatione orta ex juramenti Religione, & nullo modo de obligatione justitiæ: ergo ex illis deduci non debet confirmatio contractuum. Probatur antec. Quando verba textus adaptari possunt rei, quæ ex se pertinet ad forum, & jurisdictionem Legislatoris, congruentius, juri que conformis est, illa ad similem materiam adaptare, neutiquamque extendenda sunt ad rem, de qua Legislator nec curat, nec curare debet, eo quod ad alienum forum spectet, atque ad forum Ecclesiasticum pertinet observantia

juramenti, & devotio perjurii; de valore autem contractus merè civilis circa res prosum temporales, ad æternamque salutem non spectantes Ecclesia non curat, ad illiusque forum non spectat, nisi in locis ipsi temporaliter subjectis: ergo congruentius, juri que, & rationi conformis est, asserere, textus Canonicos dum precipiunt observantiam contractuum, quibus juramentum adicitur; solum precipere illorum observantiam, prout resultat ex juramento sola obligatio quoad Deum, & ex Religione.

23 Probatur hæc ratio ex cap. *Novit ille de Judicis*, in cuius specie habetur; quod cum Reges Galliz, & Angliz innissent pactum frudi super Pictaviensem comitatum, juramentoque tale pactum vassallent: Galliz Rex contra pactum juratum venit, quod cum Rex Angliz Ecclesiz nuntiasset, Summus Pontifex Innocentius III. summopere incubuit, ut à Francorum Rege jurati frudi observantia prestaretur, suamque mentem, ac sententiam his verbis exposuit: *Non enim intendimus judicare de feudo, cujus ad ipsum spectat judicium: sed de peccato, cujus ad nos pertinet sine dubitatione censura, subditque paucis interjectis: Numquid non poterimus de juramenti Re-*

litione cognoscere, quod ad iudicium Ecclesie non est dabitum pertinere? Ex cujus specie sic arguitur: Consultus Pontifex, conventusque, ut sententiam diceret circa contractum feudalem juratum; aperit, ac palam proficitur, se solum de observantia juramenti, ac perjurii vitacione decernere, nihilque de contractu feudali iudicare: ergo quoties in iure Canonico præcipitur observantia contractus jurati, hoc debet intelligi de observantia juramenti, prout ad Deum, & ad obligationem Religionis, non vero quoad valorem civilem, & ut ita dicam, mere secularem contractus.

24 Promovetur aliter hæc ratio: Non minus requisitum fuit iudicium Ecclesie, ejusque capituli, Innocentii scilicet III. super validitate hujus contractus feudalis jurati, quam requisitum fuit iudicium ejusdem Innocentii circa alienationem juratam factam à muliere de rebus dotalibus: sed in contractu jurato feudali testatur Innocentius, se solum sententiam ferre circa Religionem juramenti; nihil verò de valore civili contractus iudicare: dum præcipit observantiam contractus jurati: ergo cum Innocentius ipse id cap. Cum contingat de jur. jurand. præscribit, omnino servandam

esse alienationem juratam in rebus dotalium, solum loquitur de observantia vinculi, quoad Deum, & ex Religione, non verò de obligatione justitiæ commutativæ, & civili. Hoc ipsum argumentum fit circa de cisionem cap. Licet Mulieres de jure jurando in 6. ubi Bonifacius VIII. confirmavit eandem sententiam Innocentii, & ad cap. Quomodo pactum de pactis in 6. & ad alia hujusmodi. Nam decisio, & præscriptum unius textus explicari, intelligique debet ex clariori alterius textus decreto, ut tenet communis Juristarum opinio.

25 Probatur secundo conclusio. Si juramentum habeat vim confirmandi contractus jure invalidos, esset illusorius jure finis, cui prudentissimè prospiciunt leges annullantes tales contractus, & nullo modo consultum esset bono communi, cui consulere voluerunt Legislatores: atqui hoc admittendum non est: ergo neque, quod juramento ita fit vis firmandi prædictos contractus. Probatur major: minor enim ex se constat. Fias legum irritantium illos contractus fuit, succurrere, prospicereque imbecillitati, inadvertentiæ, & docilitati mulierum, impuberum, & infantium, plerèqueque subdolum conditionem, aut ava-

ram

ram indolem illorum qui similes personas inducere possent ad contrahendum: quo sanè nihil congruentius, maturius nihil excogitari potuit; atqui fini huic nullo modo cautum esset, si juramentum contractus illorum firmet: ergo, &c. Probatur minor. Eadem facilitate qua imbelles, innocentisque personæ illæ possunt allici ad contrahendum, possunt etiam adduci ad jurandum, ut evidens est: ergo si juramentum vi juris Canonici contractus firmet, manebunt obnoxii dolis, facillique suorum bonorum dilapidationi. Quod quis crederet, nisi Ecclesia apertè, ac palam, seclusa omni verborum ambiguitate decerneret, quod nunquam decernit.

26 Argumenti hujus adeò efficax est robur, ac vis, ut ingeniosissimus Card. nosser de Lugo ubi supra disput. 22. s. 7. 8. num. 203. his disertis verbis respondeat: *Fatemur non esse ita proprium infirmis personis, sicut si Sacramentum contractum non confirmaret; quæ ratio movere poterit, ut lege aliqua Ecclesiastica prohibeantur talia juramenta super contractus invalidos; interim tamen maluit reverentiæ juramenti consulere.*

27 Impugnatur primò conclusio: Ideò debet dici, juramentum confirmare contractus,

inspectis sanctionibus Juris Canonici, quia hoc pacto reverentiæ juramenti consulitur: sed reverentiæ juramenti satis consulitur, si asseratur ejus obligatio præcisè ex Religione, cum hoc solum exigat ex se ipsa natura juramenti: ergo non est dicendum, Jus Canonicum inducere ob reverentiæ juramenti, obligationem ex justitiæ. Impugnatur secundò, & urgetur præcedens ratio: Juxta omnes adversarios juramentum non exigit, neque habet ex se vim confirmativam contractus: ergo hoc quod est confirmare contractus est extra exigentiam juramenti, & supra id quod ipsi debetur: ergo non conducit ad ejus observantiam: ergo Ecclesia nequit statuere, quod juramentum contractus firmet, ut consulat reverentiæ ipsius. Impugnatur tertio: Tunc plene consulitur reverentiæ juramenti, quando injungitur, ut fiat id quod intrinsecè petit juramentum, nimirum illius observantia: atqui potest omnino servari, quin contractus confirmet. Probatur minor. Juramentum solvendi usuras debite servatur, ut injungitur in capite. *Debitores, de jure jurando*, quin contractum confirmet: ergo plene consulitur, &c.

28 Probatur tertio conclusio ad hominem contra adversarios. Ideò juramentum

contractus firmat, quia in Authentico, citato *Sacram. pub.* & in capitibus *cum contingat*, & *quomodo pactum*, dicitur, quod omnino serventur: atqui etiam in lege 1. ff. de *Pactis*, habetur hoc dictum Prætoris, loquendo de pactis nudis, *Pacta conventa servabo*: quod dictam inibi laudat, & approbat Jurisconsultus Ulpianus, & tamen juxta adversarios pacta nuda non pariunt obligationem civilem: ergo licet in dicto Authentico, & præcæticis capitibus dicatur, quod contractus jurati serventur, &c. Urgetur amplius contra Antonium Fabrum, Pat. Haunoldum, & alios, cum quibus testati sumus *disput. 1. hujus tractatus sect. 3.* Pacta nuda non parere obligationem adhuc inspecto jure Canonico. Non minus præcipitur in dicto Authentico, & capit. quod contractus jurati custodiantur; quam præcipitur in cap. 1. & 2. de *Pactis*: Quod *pacta custodiantur*, & que promittuntur opere compleantur: atqui juxta adversarios, his verbis non conceditur à jure Canonico actio, & obligatio ex justitia pactis nudis: ergo similiter, licet jus Canonicum jubeat servari juramenta contractui nulli adjecta, hoc non est concedere actionem, & obligationem: ergo nec contractum validare.

29 Dico secundò: Juramentum adjectum promissioni reflexæ, quæ quis promittit, servaturum contractum invalidum, nullo modo confirmat talem promissionem; subindeque juramentum, neque indirectè confirmat contractus irritos: Conclusio hæc est contra PP. Suarez, Lessium, Rebellum, & Gibalinum. Probatur primò: Ideò non confirmatur indirectè contractus juxta hos Authores, quia contractus reprobatus est à jure: atqui etiam reprobata est promissio servandi talem contractum: ergo talis promissio non confirmatur juramento. Probatur min. ex allegata lege. *Non dubium, Cod. de Legibus*: in qua postquam irricum redditur pactum, ait lex: *Sed esse quid fuerit subsæcutum ex eo, vel ob id, quod interdicente lege factum est, illud quoque casum, atque inutile esse præcipimus.* Hoc ipsam habetur leg. *Si certis 28. Cod. de Pactis.*

30 Probatur secundò: Si talis promissio reflexa juramento firmetur, frustranea, & inefficaces essent leges infirmantes contractus directos: cum hoc pacto facilimè posset defraudari nullitati inductæ à jure ipsis contractibus: ut argumentabamur probatione secunda præcedentis conclusionis: ergo nec promissio reflexa valorari potest juramento.

Pro-

31 Probatur tertio: Omnes contractus annullantur à jure, vel ab bonum commune, vel in favorem alicujus speciei determinatæ personarum; sed neutri ex his contractibus possunt indirectè firmari juramento, validando promissionem reflexam circa ipsos; ergo, &c. Probatur min. de promissione cadente supra contractus reprobatos ob bonum commune. Primò: Nullus potest renuntiare legi in favorem communem late: sed vi talis promissionis reflexæ renuntiaretur privilegio legis: ergo nequit firmari juramento illa promissio. Secundò: Nullus privatus potest directè renuntiare privilegio, concessò à lege ob bonum commune: atqui ea damna emergerent, si teneret promissio reflexa standi renuntiationi: ergo hæc nequit juramento firmari.

32 Jam verò probatur illa minor de promissione juratâ circa contractus irricatos à jure in favorem personæ particularis. Primò: Eodem modo, ac diximus, probatione secundâ præcedentis conclusionis. Si talis contractus juramento valoret non erit satis provisum à jure personis debilibus, & quibus supra providere conatur: ut jam supra demonstratum est. Secundò: Ideò talis promissio esset valida, si juramento firme-

tur, quia licet contractus ex se sit invalidus, promissio tamen illum servandi, esset jure valida; sed hoc est falsum, ut supra ostendimus ex leg. *Non dubium, Cod. de Legibus*, & leg. *Si certis 28. Cod. de Pactis*, in quibus reprobatur, quidquid contractum jure prohibent subsequitur: ergo talis promissio reflexa non valoratur juramento.

33 Probatur tertio prædicta secunda pars illius minoris; & admitramus talem promissionem reflexam non esse à jure casam, & reprobatam, sed firmam: tunc sic arguitur: si talis promissio est valida, eo quod sit quædam renuntiationi privilegii, tunc obligatio justitiæ non oritur ex juramento, sed ex vi ipsius promissionis: ergo adhuc in tali casu juramentum non firmat contractum. Probatur antecedens: Dum adest obligatio justitiæ, illi debet tribui, de quo certo constat esse ex se radicem talis obligationis: sicut in physicis, dum ad præsentiam duarum entitatum videmus produci aliquem effectum, illum tribuimus illi entitati, de qua certo constat habere ex se virtutem productivam talis effectus: atqui constat promissionem ex se esse inductivam obligationis ex justitia, non autem juramentum: ergo, &c. Robo-

X 2

163

ratur aliter: Ideò dum jus jurandum adjicitur contractui valido inducenti obligationem ex justitia, & ex Religione, non asserimus, obligationem ex Religione ibi oriri ex ipso contractu, sed ex juramento, quia nobis constat, juramentum esse radicem obligationis ex Religione, non verò contractum: ergo dum promissio valida jurata obligat ex justitia dicendum erit, talem obligationem oriri ex promissione, & non ex juramento.

34 Dico tertio: Nullum juramentum, licet sit promissorium, inducit ex se obligationem ex justitia: conclusio hæc est contra nonnullos secutos P. Molin. Probatur: vel promissio jurata est nulla; & tunc probatum jam est, juramentum nequam confirmare contractum, vel est ex se valida: & tunc juxta ultimam probationem præcedentis conclusionis, obligatio ex justitia non est adscribenda juramento, sed promissioni; ex se inductivæ talis obligationis. Respondebis: Verum esse obligationem, tunc ortum trahere ex promissione: ast cum hæc sit intrinseca juramento promissorio, dicendum est, à juramento ipso provenire. Sed contra est, juramentum non dicitur promissorium, quia essentialiter includit promissionem;

sed promissioni jam existenti adheret: promissio quidem semper interius præsupponitur ad juramentum, ipsique supervenit juramentum ipsum: ergo dum advenit juramentum intelligitur obligatio ex justitia.

35 Ex hæcuscque factis inferes primò: Neque contractus validos confirmari juramento, si hoc quod est confirmare contractus, intelligatur, ut debet intelligi, pro inducere novam obligationem justitiæ, novumque vinculum valoris juridici: nam juramentum nullomodo inducit obligationem justitiæ, sed solum Religionis, quæ propria est, & conformis naturæ juramenti; ac proinde juramentum superadditum contractui valido solum addit novam obligationem Religionis. Inferes secundò: Juramentum promissorium solum inducere obligationem efficiendi veram propositionem de futuro, cui adjicitur: quæ obligatio cessat, si obtineatur relaxatio juramenti, quam solum potest

concedere Prælati

Ecclesiasticus, ut

Episcopi,

&c.

***
***
***

SEC.

37 Respondet dilin-
guendo maj. primæ formæ argu-
menti: Venditio rei immo-
bilis cum decreto Prætoris facta à minore est nulla, nego: sine tali decreto, concedo: & distinguo min. ex specie legis est valida à juramento, nego: supponitur valida à decreto Prætoris, & declaratur obligatoria ratione juramenti, concedo: lex itaque juxta meliores interpretes loquitur de alienatione prædii facta à minore cum decreto Judicis, & hoc habet expresse Rubrum, contra venditionem in se validam, &c. Et Glossa inquit: Vendidit cum decreto: cum ergo venditio in se sit valida, valida etiam fuit promissio jurata non rescindendi, ac proinde obligatoria ratione juramenti obligatione quoad Deum, & ratione promissionis valide, obligatione ex justitia. Ad secundum distinguo verba legis. Confirmasti firmitate Religionis, concedo: firmitate ex justitia, nego: plane ergo fatemur, alicquem valorem adjici contractibus ex juramento: nempe valorem ex Religione; solum negamus revalidari per juramenti acceptionem, si ceteroqui sint nulli. Ad tertium distinguo maj.: Intercessisset, & perjurium, & perfidia ex eadem

37 Respondet dilin-
guendo maj. primæ formæ argu-
menti: Venditio rei immo-
bilis cum decreto Prætoris facta à minore est nulla, nego: sine tali decreto, concedo: & distinguo min. ex specie legis est valida à juramento, nego: supponitur valida à decreto Prætoris, & declaratur obligatoria ratione juramenti, concedo: lex itaque juxta meliores interpretes loquitur de alienatione prædii facta à minore cum decreto Judicis, & hoc habet expresse Rubrum, contra venditionem in se validam, &c. Et Glossa inquit: Vendidit cum decreto: cum ergo venditio in se sit valida, valida etiam fuit promissio jurata non rescindendi, ac proinde obligatoria ratione juramenti obligatione quoad Deum, & ratione promissionis valide, obligatione ex justitia. Ad secundum distinguo verba legis. Confirmasti firmitate Religionis, concedo: firmitate ex justitia, nego: plane ergo fatemur, alicquem valorem adjici contractibus ex juramento: nempe valorem ex Religione; solum negamus revalidari per juramenti acceptionem, si ceteroqui sint nulli. Ad tertium distinguo maj.: Intercessisset, & perjurium, & perfidia ex eadem

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

36 OBJICIES 1. contra primam conclusionem: Leg. Si minor 1. Cod. Si adversus venditionem. Ubi Imperator Alexander: Si minor annis viginti quinque emptori prædii cavisti, nullam de cetero te esse controversiam facturum, idque etiam jure jurando corporaliter præstito servari confirmasti, neque perfidia, neque perjuri in auctorem tibi futurum sperare debuisti. Ex qua arguitur primò: Venditio rei immobilis, quale est prædium, facta à minore est ipso jure nulla; sed ex specie hujus legis est valida: ergo contractus jure nullus valoratur juramento. Arguitur secundò: Prædicta lex inquit: Jure jurando servari confirmasti: ergo aperte decidit contractum alias nullum fuisse confirmatum. Arguitur tertio: Juxta legem in refectione talis contractus intercessisset, & perjurium, & perfidia: atqui perjurio correspondet obligatio Religionis: ergo perfidia correspondere debet obligatio ex justitia: ergo utraque emergit ex juramento.

SEC.

dem radice; nego: perjuri-
orum ex juramento, &
perfidia ex promissione va-
lida, concedo: unde distin-
guo consequens: ergo perfidie
correspondet obligatio ex
justitia orta à juramento, ne-
go: à promissione valida, con-
cedo.

38 Objic. 2. Authentica
Sacramenta puberum, Cod.
Si adversus venditi. Ubi Fede-
ricus Imperator: Sacramenta pu-
berum spontè facta super con-
tractibus rerum suarum non re-
tractandis inviolabiliter custo-
diantur. Ex cujus specie argui-
tur primò: Contractus puberum
sunt in se nulli; sed in hac nova
constitutione jubentur custodiri
ratione juramenti: ergo quia
juramentum confirmat contrac-
tus aliàs infirmos. Arguitur se-
cundò: Lex præcipit, ut invio-
labiliter serventur, nego: præ-
cipit servari ex justitia, & ex
Religione. Respondeo cum Do-
nello lib. 21. cap. 12. Burgos de
Paz in leg. 1. Tauri, num. 288.
PP. Gibalino, Palao, & aliis,
Authenticam hanc constitutio-
nem loqui de contractibus ce-
lebratis auctoritate tutoris, ac
proinde in se validis. Quod de-
ducitur primò, ex ly Contracti-
bus non retractandis: Contractus
siquidem nulli non retractantur,
& sic in forma, distinguo maj.
argumenti: contractus puberum

de quibus lex, nempe authorati
a tutore sunt nulli, nego: non
authorati, concedo: & inverſis
terminis distincta minori, nego
consequentiam. Ad secundum,
distinguo consequens: ergo præ-
cipit servari ex justitia ratione
contractus validi in se, con-
cedo: ratione juramenti, ne-
go.

39 Instas: Nova hæc lex
aliquid addit legi antiquæ, si
minor, quæ immediate illam
præcedit: leges enim non mul-
tiplicantur, nisi in præjudicium
dubiarum declarationum, vel in
novi juris constitutionem, ex
leg. Quod habeo, ff. de Carbo-
niano edito: atqui lex Si mi-
nor, loquebatur de contracti-
bus minorum in se validis: ergo
hæc loqui debet de contractibus
invalidis. Resp. distinguendo
min. lex Si minor, loquebatur
de contractibus validis solum
circa res immobiles, concedo:
circa mobiles, & immobiles,
nego: unde prædictum Authen-
ticam cum loquatur de rebus
omnibus, aliquid addit.

40 Objic. 3. cap. Cum
contingat de jure jurando: ubi
Innocentius III. consultus super
alienationem rerum dotialium
factam cum consensu jurato mu-
lierum durante matrimonio,
quam alienationem mulieres ip-
sæ jurantes volebant rescindere
soluta matrimonio, in huic
no-

Disp. III. Utram juramentum confirmet contractus, &c. 167
modum respondit: Exiſi consen-
sus mulierum in talibus non vi-
deatur obligatorius secundum le-
gitimas sanctiones, ne tali ta-
men prætextu viam contingat
perjuriis aperiri, mulieres ipse
servare debent hujusmodi jura-
menta; cum in alterius præjudi-
cium non redudent; nec obser-
vata vergant in dispendium sa-
lutaris æternæ. Decisionem hanc
confirmavit Bonifacius VIII. in
cap. Licet mulieres de jure ju-
rando, in 6. Ex quo sic fit argu-
mentum: omnis consensus præ-
stitus à muliere constante matri-
monio de alienatione rerum do-
tialium, sive mobilium, sive im-
mobiliū est statim nullus jure
civili: ex lege Julia, ff. de Fun-
do dotali, leg. Unica, §. Cum lex,
Cod. de Rerum uxor. act. atqui
talis consensus jubetur observa-
ri si sit juratus: ergo quia jura-
mentum valorat consensum. Re-
lictis aliorum solutionibus, res-
pondeo: Pontifices jubere ob-
servantiam juramenti, solūque
curare de vitiatione perjuriū,
nihil tamen decernere circa va-
lorem civilem contractus; ut pa-
tet ex ipsorum verbis.

41 Instabis: In præob-
jectis textibus non præcipitur,
ut res dotalis restituatur mu-
lieri, postquam illam tradidit:
atqui hoc probat Pontifices re-
validare contractus: ergo, &c.
Probat minor: ex cap. Debi-

tores de jure jurando, ibi: Debi-
tores ad solvendas usuras, in
quibus se obligaverunt, cogi non
debent, si verò de ipsarum so-
lutione juraverint, cogendi sunt,
& cum usura soluta fuerint, cre-
ditores ad eas restituendas sunt
Ecclesiasticæ severitate compe-
lendi. Ex quo sic probatur illa
minor: quia contractus usura-
rius adhuc juratus manet nullus,
cogitur usurarius, postquam im-
pletum est juramentum momen-
tanè solutione, refundere usura-
ras: sed in cap. Cum contingat,
& cap. Licet mulieres, non com-
pellitur possessor rei dotalis il-
lam restituere: ergo quia con-
tractus fuit juramento valida-
tus.

42 Instantiæ huic nimis
fidunt adversarii: ad quam res-
ponderi potest primò: Hoc esse
argumentum merè negativum,
quod in re nihil probat. Secun-
dò responderi potest, idè in ca-
pitibus Cum contingat, & Licet
mulieres, non præcipi restituti-
onem, quia jam præcepta erant,
in cap. Debitores, decisio etenim
non iteratur quoad omnia, nisi
interrogatio de omnibus fiat:
cum ergo Innocentius solum
consultus fuisset circa obser-
vantiam juramenti, ut liquet
ex illis verbis: Utrum hoc eis li-
ceat, nobis tua fraternitas requi-
sivit: idè solum respondet ad in-
terrogata, nempe, non eis licere.

43 Sed melius, & conformius ad decisiones Pontificias respondeo tertio: Quod cum Ecclesia æquè curet de observantia juramenti, ac de impeditione cuiuscumque alterius peccati, & cum usurarius peccet retinendo usuras, non minus quam mutuatarius iurans, illas non solvendo, idèò utrumque præcipitur in capit. *Debitorum*, nimirum, & solutio ex parte debitoris, & restitutio ex parte conditoris. Caterum cum contractus rei dotalis, etsi sit irritus à jure, non tamen est illicitus, & peccaminosus, nec possidens rem dotalem peccat eam retinendo sicut usurarius, idèò solùm præcipitur mulieri juramenti observantia; non verò refusio rei alienatæ, quia in recentione non intervenit peccatum: Ecclesia igitur non curat de valore, aut nullitate contractuum purè temporalium.

44 Replicabis contra hanc solutionem. Si contractus mulieris non valoratur, alienatio est nulla: ergo emptor non facit rem suam: ergo dum retinet, retinet rem alienam: atqui rem alienam retinens peccat: ergo contrahens cum muliere peccat, si non restituat rem tali contractu acquisitam, sicut usurarius retinendo usuras: ergo debebat præcipi restitutio rei

dotalis: atqui hoc non fit: ergo quia contractus mulieris valoratur juramento. Resp. concessio primo entimemate, distinguendo consequens subillatum: ergo retinet rem alienam bona fide, concedo: mala fide, nego: & mutatis terminis distincta minori subsumpta, nego consequentiam. Contrahens cum muliere, vel potest ignorare nullitatem contractus, vel potest probabiliter judicare, contractum vi juramenti confirmari, & ductus hac opinione licite retinere rem dotalem, quod nullomodo potest evenire in usurario contractu, omni jure illicito, & nullo.

45 Objic. 4. instando cum P. Palao. Si juramentum hoc non confirmat contractum, nullomodo obligat: atqui ex jure Canonico obligatorium est: ergo confirmat. Probat major: Juramentum, quod circa materiam alicujus virtutis non versatur, non obligat: atqui, si illud juramentum non firmat contractum, non versatur circa materiam alicujus virtutis: ergo non obligat. Probat minor: In primis non versatur circa justitiam, cum in tali contractu per nos justitia non intercedat; nec circa fidelitatem; cum nemò teneatur exequi rem prohibitam: deinde nulla alia virtus assignabilis est: ergo circa materiam nul-

nullius virtutis versatur tale juramentum. Resp. primò, cum Eximio Doctore P. Suario, negata prima majori, distinguendo majorem probationis: Juramentum factum Deo, &c. non obligat, concedo: factum homini, nego: quo tota argumenti machina corrui. Juramentum factum Deo, cum unice dependeat à Dei acceptance, qui solùm virtutum actus acceptat, idèò versari debet circa alicujus virtutis objectum. At juramentum factum homini, cum in illo solùm inspicatur utilitas, quæ ex illo oritur alteri contrahenti, obligat eo solùm, quod non includat peccatum ejus observantia.

46 Secundò resp. tale juramentum versari circa fidelitatem, cum hæc obliget ad conformandum factum cum dicto, dummodo non interveniat peccatum; vel versabitur circa liberalitatem, aut circa misericordiam, &c. Tertio retorquetur argumentum in juramento solvendi usuras, quod obligat, quia proinde contractus confirmet.

47 Instat. Si juramentum ex præallegatis textibus non confirmat contractus, manent in suo robore leges illos annullantes: ergo juramentum servandi illos contractus est contra leges: atqui nulla virtus po-

test inveniri in actu, qui se contra leges: ergo tale juramentum circa nullam virtutem versabitur. Omnes teneantur respondere huic instantiæ in contractu usurario. Resp. ergo distinguendo primum consequens: ergo juramentum est contra leges prohibentes sub peccato, nego: non ita prohibentes, concedo: & è converso distincta minori subsumpta, nego consequentiam. Quod patet in contractu usurario, qui, licet sit omni jure nullus, quia tamen non est illicitus mutuatario, tenetur iste juramentum servare. Quod si à P. Palao exquiras, quam virtutem respicit juramentum mutuatarii usurarium, respondet, respicere charitatem propriam, qua quis se redimit à vexatione importunæ alterius; cur igitur non erit etiam charitas, & redimere aliam à vexatione indignitatis, & se ipsum ab importunâ exactione creditoris?

48 Objic. 5. cap. *Quamvis pactum de Pactis* in 6. ibi: *Quamvis pactum Patri factum à filia, dum nuptui traderetur, ut dote contenta nullum ad bona paterna regressum haberet, improbet lex civilis; si tamen juramento non vi, nec dolo profuso firmatum fuerit, ab eadem omninò servari debet, cum non vergat in aeterna salu-*

latis diſpenſium. Ex quo arguit primò P. Sancti. Textus ait, quod ſi pactum hoc *juramento firmatum fuerit* : ergo tale pactum juramento firmatur. Arguitur ſecundò : *ly ſervari debet*, referatur ad pactum : ergo non ſolum juramentum ſervandum eſt, verum etiam ipſum pactum : ergo quia pactum valet, ſi juramento ſulciatur. Ad primum reſp. diſtinguendo conſequens : ergo pactum juramento firmatur, firmitate Religionis, quæ ſola eſt propria juramenti, concedo : firmitate juſtitia, quæ non eſt propria juramenti, nego. Ad ſecundum reſp. cum P. Suario, *ly ſervari* non referri ad pactum, ſed ad juramentum : quod evincitur primò : quia ad id debet referri tale verbum, cui immediate adheret : atqui non adheret immediate pacto, ſed juramento : ergo ad hoc referendum. Secundò, & principalius : Quia ibi additur immediate, *eum non vergat in aterna ſalutis diſpenſium* : quæ clauſula ſemper adaptatur juramento, non verò pacto.

49 Inſta P. Sanchez in hoc capite per illam exceptivam, *juramento, non vi, nec dolo preſtito*, aliquid conceditur huic juramento ſpontaneo, quod negatur juramento, vi, & dolo extorto : atqui juramentum vi, & dolo extortum obli-

gat ex religione : ergo juramentum ſpontaneum etiam obligat ex juſtitia. Secundò : Quia in hoc capite injungitur omnimodo obſervantia, per *ly ſervari omnino*, quod non apponitur aliis juramentis, quæ contractum non confirmant : ergo ſignum eſt, quod Eccleſia vult, non ſolum obſervantiam Sacramenti, ſed etiam pacti. Tertiò : Per illam adverſativam : *Quamvis pactum factum à filia, dum nupti tradebatur* : : *improbet lex civilis*, aliquid conceditur pacto jurato, quod ex Jure civili non habebat : atqui ex Jure civili habebat obligare ex juramento, obligatione religionis : ergo à Jure Canonico conceditur, quod obligat ex juſtitia.

50 Reſp. ad primam inſtantiam, diſtinguendo minorem : juramentum vi, & dolo extortum obligat ex religione, & eget alia cauſa diſtincta à vi, & dolo, ut relaxetur, nego : & non eget, concedo. Diſcrimen igitur inter juramentum ſpontaneum, & ſacramentum violentum ſolum ſtat in eo, quod violentum, ut diſpenſetur, non eget alia cauſa, niſi, quod conſtet fuiſſe vi, aut dolo extortum ; ſpontaneum verò indiget graviori cauſa ad ſui relaxationem ; ſubindeque juramentum ſpontaneum inducit obſervantiam *negativam* : hoc eſt, quod

quod non contraveniatur juramento ; & *poſitivam*, nimirum, quod fiat id, quod juratum eſt abſque relaxatione ; & ſic petit *obſervari omnino*. Violentum autem petit obſervantiam *negativam* ; nempe, quod nihil fiat contra ipſum ; non verò *poſitivam*, ſcilicet, quod fiat, quod juratum eſt abſque relaxatione ; cum debeat relaxari, unde non petit, quod *omnino ſervetur*.

51 Ad ſecundam inſtantiam reſponſum manet præcedenti ſolutione. Secundò reſpondetur : *ly omnino* idem eſſe, ac *totaliter*, quod innuitur, ſervandum eſſe totum, quod juratum eſt. Tertiò reſpondeo, *ly omnino*, idem eſſe, ac *ſine interpretatione, ſine dubio, omni cura* : hoc enim ſonat, & ad hoc uſurpatur ſæpiſſimè particula *omnino* inter Latinos. Ad tertiam nego min. Nam, ut ex noſtris probationibus compertum eſt, contractus invalidus, adhuc juramento vallatus, obligationem nullam inducit, inſpecto Jure civili.

52 Ojic. 6. cap. *Licet mulieres de jure jurand. in 6.* ubi Bonifacius VIII. ait : *Licet mulieres, quæ alienationibus dotium, & donationum propter nuptias conſentiant, non contravenire proprio juramento firmantes ſervare huiusmodi non dolo, aut vi preſtito de Jure*

Canonico teneantur ; quia tamen quidam Judices ſeculares eas contra præſatas alienationes audiunt, quamvis eis conſtet legitime de huiusmodi juramento : Nos, animarum periculis obviare volentes, eoſdem Judices ad ſervandum hoc Canonicum, per locorum Ordinarios cenſuræ Eccleſiaſtica decernimus compellendos.

Ex cujus ſpecie ſic arguitur : Mulieres jurantes repelli debent à judicio, ſi velint repetere res dotales alienatas per contractum juratum : ſed nemo repellitur à judicio, dum repetit, quod ſuum eſt : ergo res dotales tunc non eſt ſua mulieris : ergo quia contractus validus fuit. Reſp. diſtinguendo min. : nemo repellitur, dum repetit, quod ſuum eſt, ſi juramento teneatur non repetere, nego : ſi non teneatur, concedo. Sicut, qui juravit uſuras ſolvere, tenetur ſolvere, licet ſint ſua jurantis, & licet nullus teneatur tradere alteri, quod ſuum eſt tradentis. Hæc enim eſt vis juramenti ; ita etiam mulieres jurantes, ſe non repetituras, repetere non poſſunt, niſi obtineant juramenti relaxationem.

53 Inſtabis : Si res dotalis eſt ſua mulieris, ille qui, aut emptione, aut donatione rem dotalem accepit, nullum dominium erga illam habebit, ſed hoc eſt falſum : ergo, &c. Pro-

batar minor: Si accipiens nulum dominium in re dotali habeat, hæres mulieris jurantis poterit rem vindicare, cum obligatio juramenti, utpote personalis, confepulta fuerit cum muliere jurante, ac persequens non transmittatur ad hæredes: atqui hoc gratis, & absque fundamento configitur: ergo res alienata non erit sua mulieris. Resp. negando primam majorem, & minorem probationis ex sententiâ Bartholi, cujus hæc sunt conferta verba in prædictum caput *Licet mulieres. Decretalis non dicit, quod transferatur dominium, sed quod non possit vindicari à muliere, que juravit, quia non potest contra juramentum venire: per quod non tollitur, quod possit vindicari ab alio, qui non juravit.*

54. Pater Gibalinus, & alii respondent, hæredem mulieris jurantis non posse petere à possessore rem dotalem: quia Pontifex in penam perjurii potest mulierem privare dominio, illudque concedere emptori. Et in tali casu res repetenda jam erit sua emptoris; non à tempore celebrati contractus, sed à tempore patrati perjurii per repetitionem. Sed displicet omnino hæc solutio: quod sic ostendo: Idem hæres mulieris non potest repetere rem alienatam,

quia ipsa repetitione fit reus violati juramenti, & Pontifex adjudicavit dominium emptori in penam perjurii: sed si hæres repetat nullum est perjurium, cum obligatio juramenti ad illum non transeat: ergo potest petere, remque suam petet.

55. Objic. 7. Infilendo eisdem textui ex Card. de Lugo. Ex contractu jurato oritur actio adversus jurantem: atqui si solum induceret obligationem ex religione, & non ex justitia, non daretur actio adversus jurantem; nam actio supponit jus, quod est objectum justitiæ; & supponit obligationem civilem in illo, adversus quem conceditur actio, ut tritum est in jure: ergo tale juramentum inducit obligationem ex justitia. Probatur major. Qui debet exaudiri in judicio, & in cujus favorem Judices faculares debent sententiam ferre, habet actionem: sed Jus Canonicum præcipit, ut possessor rei dotalis in judicio exaudiat, præcipitque, ut Judices etiam faculares compellant ad observantiam pacti jurati: ergo accipiens habet actionem.

56. In primis retorquetur manifestè argumentum: Idem possessor rei dotalis habet actionem, quia Jus Canonicum præcipit, ut Judices faciant adimpleri juramentum: atqui etiam

præ-

præcipit, ut Judices cogant solvere usuras eum, qui juravit solvere, ut aperte liquet ex illis verbis cap. *Debitores: Si verò de ipsarum solutione juraverint, cogendi sunt*: ergo concedit usurario actionem ad petendas, retinendasque usuras: quod absurdum est. Retorquetur secundò Jure civili, in repetita leg. 1. ff. de *Pactis*, injungitur, ut exaudiat in judicio, qui pactum nudum inivit: *Ait Prætor, pacta conventa servato*: Ergo ex pacto nudo conceditur actio Jure Civili: falsa consequentia. Resp. ergo Jure Canonico præcipi Judicibus, ut ex Officio curent, & faciant servari contractus juratos, ne perjurii via patefcat; & ideo debere exaudire eos, qui petunt, ut juramenta opere compleantur.

57. Instat adhuc: Qui non habet actionem ad recuperandam rem, non habet jus ad illam: sed in prædicto casu mulier non habet actionem ad recuperandam rem: ergo nec jus ad illam: ergo quia contractus valet. Probatur minor: *Actio est jus ad petendum in judicio, quod nostrum est*; ut sæpe diximus: sed mulier non potest petere in judicio rem alienatam: ergo non habet actionem. Probatur minor: Qui non debet exaudiri in judicio, quin potius repellendus est, non potest

petere in judicio: sed mulier non debet exaudiri in judicio, quin potius injungitur in cap. præallegato, *licet mulieres*; ut repellantur: ergo, &c. Resp. distinguendo primam minorem: sed mulier non habet actionem expeditam; concedo: impeditam, nego: quâ solutione ad reliqua proceditur.

58. Mulier igitur habet actionem, sed impeditam ratione juramenti: si ergo juramentum relaxationem obtineat, statim poterit in judicio comparere, exaudieturque à Judice; identidem enim datur jus, & dominium, cujus usus est illicitus, & impeditus. Quod pluribus exemplis pro indubitato est. Qui juravit solvere usuras, si etiam juret se non repetiturum, repetere nequit, ut colligitur ex cap. *Ad audientiam de iis que vii*: in quo, qui metu coactus beneficium resignavit, jubetur restitui, & redditur hæc ratio: *Quia eo juramento, non ad non repetendum, sed ad resignandum tenebatur*: ergo si jurasset, se non repetiturum non posset repetere; & tamen tam jurans non-repetere usuras, quam jurans non repetere beneficium haberent jus ad usuras, & beneficium: haberent ergo jus impeditum ratione juramenti: similiter qui post contractum matrimonium votum emisit casti-

Ed.

tatis, habet jus petendi impeditum; si enim petat, illicitè petit: licitè verò petet, quod suum est, si dispensationem voti obtrineat: ita evenit in nostro casu.

59 Objic. 8. Pactum nudum est in invalidum Jure Civili, atqui si vestiatur juramento, parit actionem, civiliterque obligat, ut diximus, dum pactorum vestimenta recensuimus: ergo juramentum confirmat contractus Jure civili nullos. Resp. primo, distinguendo minorem: si vestiatur juramento parit actionem stando communiori sententia, juxta quam ibi locuti fuimus, dum numeravimus vestimenta, quæ vulgò ab Auctoribus circumferuntur; quia ex proprio sensu sententiam dederimus, concedo: stando sententia nostræ, nego. Respondeo secundò distinguendo majorem. Pactum est positivè invalidum Jure Civili, nego: Nam Jus Civile non reprobat positivè talia pacta: est invalidum merè negativè, seu præcisivè, quatenus Jus Civile merè illis non assistit, concedo. Ut enim diximus agentes de pactis nudis, Jus Civile non resistit, nec improbat positivè illa, sed merè non assistit: imò potest dici, quod aliquo modo illis assistit, cum concedat ex pacto nudo exceptionem; contractus autem, de quibus nos asserimus

non valorari juramento, sunt positivè nulli.

60 Objic. 9. ex leg. *Ubertorum*, in qua decidit Ulpianus, valere pactum, quo liberus promittit suas operas patrono, si juramentum accedat: ergo juramentum confirmat pactum jure invalidum. Secundo, ex leg. *fin. ff. de Liberali causa*, ubi hoc ipsum decidit Venulejus. Respondeo: Pacta hæc esse valida ob speciale privilegium; quia talis promissio fuit facta ob libertatem concessam: ait enim lex, *ut juris jurandi: Ut juris jurandi obligatio contrahatur, liberum esse oportet, qui juret, & libertatis causa jurare.* Tale pactum verò non obligat ratione juramenti, ut colligitur ex leg. *Siquis pro eo de fidejussoribus*. Ubi dicitur, non teneri fidejussorem, qui sub juramento fidejusserat pro ingenno promittente usuras: si ergo juramentum validaret pactum liberti, etiam firmaret pactum ingenui, quod tamen ex lege non confirmatur.

61 Objic. 10. Fidejussio mulieris est Jure Civili nulla, nisi specialibus conditionibus fiat, ut constat ex toro titulo *Ad Senat. Consultum Velejan.*: atqui in cap. *Ex rescriptis*, compellitur mulier fidejussioni juratae stare: ergo, &c. Respondeo negando minorem: præstet, & juri-

dicè loquendo: Mulier etenim non cogitur stare fidejussioni, sed religioni juramenti. Respondeo secundò distinguendo minorem: compellitur directè, & immediatè stare fidejussioni, nego: indirectè, & mediatè, quatenus compellitur ad observantiam juramenti, ex qua sequitur executio fidejussionis, concedo. Ait enim Pontifex: *Monere curretis, ut sicut jurarunt, adimplere faciant.* Respondeo tertio distinguendo majorem: fidejussio mulieris non renuntiantis privilegio Velejani, est nulla, concedo: Mulieris renuntiantis, nego: Mulier de qua in hoc capite *Ex rescriptis*, legitime renuntiarat privilegio, ut affirmat Glossa, subindeque validè intercessit.

62 Objic. 11. contra secundam conclusionem, ex P. Suario: Ideò promissio reflexa non firmatur juramento, quia si firmaretur eadem damna sequerentur, ac ex eo quod ipse principalis contractus firmetur, ut in nostris probationibus expendimus: ergo si ex juramento manet obligatus vinculo religionis idem damnus emergit ergo, vel juramentum non obligat, quod dici nequit; vel confir-

mat promissionem reflexam. Respondeo negando consequentiam: Nam cum obligatio religionis possit auferri per relaxationem, quæ ex Ecclesiæ benignitate facile potest obtineri in his contractibus, & à personis imbellibus celebratis, & juridicè infirmis; obligatio autem ex justitia non ita facile possit elidì; idèò non eadem imminent damna, ex eo quod juramentum his contractibus adjectum obliget ex religione, ac ex eo quod obligationem ex justitia inducat. Alia argumenta Doctoris Eximii, & P. Vazquez contra hanc secundam conclusionem in probationibus nostræ assertionis diluta manent.

63 Hic exagitari solet, utrum contractus sine solemnitatibus à jure præscriptis celebrati, validè naturaliter sint, obligentque in interiori foro? Sed quæstio majori, & difficiliori ex parte resoluta à vobis est, in tractatu de Testamentis; dum de testamento insolemnè dissertationem instituissemus; idèò que, ne actum agamus, pronunciamus ab illius enodatione subtrahimus.

***

***

***

***

***